

Розділ 5. Особливості розвитку туристичного та готельно-ресторанного бізнесу

УДК 338.48:639.22

Пуцько Б.М., д.е.н., с.н.с., в.о. проф.

Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького, м. Львів;

Христук Ю. С., к. с/г. н., доц., здобувач

Спільне підприємство «Товариство з обмеженою відповідальністю «Горгани», м. Львів

ФОРМУВАННЯ НАУКОВИХ ОСНОВ ЕФЕКТИВНОГО ЕКОНОМІКО-ЕКОЛОГІЧНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНОЇ СФЕРИ

Узагальнено категорійно-понятійний апарат визначення та ідентифікації рекреаційно-туристичної сфери; актуалізовано питання визначення методологічних підходів дослідження і оцінки рекреаційних ресурсів; сформульовано перелік елементної структури рекреаційно-туристичної сфери й визначено змістовну сутність її окремих елементів; схематично представлено «рекреаційно-туристичну композицію» економіко-соціальних функціональних взаємозв'язків рекреаційно-туристичної сфери.

Ключові слова: економіко-екологічне функціонування; рекреаційно-туристична сфера; рекреаційні ресурси; елементна структура; «рекреаційно-туристична композиція».

Постановка проблеми. Забезпечення розвитку рекреаційно-туристичної сфери України полягає у вирішенні ряду проблемних завдань. Серед яких можна виділити головні: 1) необхідність розвитку рекреаційно-туристичної інфраструктури України; 2) правове забезпечення рекреаційно-туристичної діяльності в Україні; 3) багатовекторна орієнтація економічної політики України; 4) пріоритетний вибір європейських цінностей тощо. Не сформульовано, як комплексне поняття «рекреаційно-туристична сфера (галузь)»; зокрема, Україна не має закону «Про рекреацію», лише загальні уявлення викладені у ЗУ «Про природно-заповідний фонд України». Тому проблема формування теоретико-методологічних і прикладних основ ефективного економіко-екологічного функціонування рекреаційно-туристичної сфери економіки України є актуальною, такою, що невіддільно пов'язана з вирішенням проблеми зростання відкритості та прагматичності національної економіки у глобальному економічному середовищі.

Аналіз останніх досліджень. В контексті формування наукових основ ефективного економіко-екологічного функціонування рекреаційно-туристичної сфери, мали місце дослідження антропогенних змін в природі та питань рекреаційного лісокористування в комплексній зеленій зоні міста [1–3]. У праці [4] висвітлено окремі аспекти, що стосуються узагальнення процесів становлення туристичного бізнесу в системі народногосподарського комплексу України та визначення ряду проблемних завдань і організаційної компетенції щодо забезпечення сталого розвитку сільських територій; створення сприятливого життєвого середовища; становлення і розвитку сільського зеленого туризму. Як інноваційний елемент, є роз-

роблені магістерські кваліфікаційні програми (проект) «магістр з менеджменту сільського зеленого ту ризму» й «магістр з економіки та екологічного менеджменту АПК». Акцентується, що перспективи розвитку села і сільських українців лежать у науково-освітній, законодавчій і організаційно-ініціативній площинах. Дана стаття є логічним продовженням дослідження, скерованого на системне формування теоретико-методологічних і прикладних основ ефективного економіко-екологічного функціонування рекреаційно-туристичної сфери економіки України.

Мета статті. Узагальнити категорійно-понятійний апарат визначення та ідентифікації рекреаційно-туристичної сфери; актуалізувати питання визначення методологічних підходів дослідження і оцінки рекреаційних ресурсів; сформулювати перелік елементної структури рекреаційно-туристичної сфери й визначити змістовну сутність її окремих елементів; схематично представити «рекреаційно-туристичну композицію» економіко-соціальних функціональних взаємозв'язків рекреаційно-туристичної сфери.

Виклад основного матеріалу. Категорійно-понятійний апарат визначення «рекреації» має розгалужене іншомовне походження – французьке, польське, латинське, англійське. Зокрема, категорія «рекреація» (фр. *recreation*, пол. *rekreacja* – відпочинок, від лат. *recreatio* – відновлення сил) – відновлення чи відтворення фізичних і духовних сил, витрачених людиною в процесі життєдіяльності; це поняття включає різноманітні види діяльності у вільний час, спрямовані на відновлення сил і задоволення широкого кола особистих і соціальних потреб та запитів. З англ. мови категорія «*Recreation*» перекладається як відпочинок, розваги, рекреація – це процес, змістом якого є відпочинок людей у період вільного від роботи часу [5, с.9].

Багатограним феноменальним проявом рекреації, як форми продуктивного використання вільного часу людини, є відсутність міжгалузевих або міждисциплінарних меж. Як вид діяльності, рекреація можна сприймати, і, як заплановану бездіяльність, яка здійснюється за бажанням окремої людини: вона розглядається у зв'язку з емоційним досвідом та натхненням, що з'являється як наслідок чиєїсь рекреаційної дії. Рекреація може сприйматися як система економіко-екологічних та сировинно-соціальних ресурсів, як система логістики і сервісу тощо. Рекреацію можна розглядати, як будь-який тип або вид усвідомленого задоволення фізіологічних бажань і соціальних потреб особистості під час відпочинку. Рекреаційна діяльність пов'язана з використанням природних ландшафтів і значних довкільних територій, у цьому сенсі вона конкурує із сільським зеленим туризмом, лісовим господарством, рибальством та іншими видами суспільної виробничої діяльності, де використовується природно-ресурсний потенціал.

У поняття «рекреація» більшість відомих учених вкладають розуміння певного виду діяльності поза домом. Організаційне питання проведення рекреації інколи набуває характеру одноосібного бажання, яке ніби не має суспільного значення; на перший погляд вважається простіш та зрозумілим, бо ніби то кожна людина рано чи пізно, часто чи зрідка стикається із проблемами самоорганізації власного відпочинку. А від того, як окрема людина даного суспільства реалізує свою потребу у відновленні фізичної, духовної та психоневрологічної енергії, можна говорити про ступінь розвитку самого суспільства та культурний рівень особистості. Слід акцентувати, що сьогодні категорія «туризм» визначається не тільки, як явище чи процес, а розуміється як «індустрія» (галузь, сфера), аналогічно можна вести мову про «рекреацію», як господарську сферу, тобто сукупність підприємств і галузей, які задовольняють сучасні потреби громадян у цивілізованому, зручному, забезпече-

ному всім необхідним відпочинку, який дійсно гарантує відновлення фізичних, духовних та нервово-психічних сил людини. Основою рекреаційної діяльності, як і туризму, є рекреаційні ресурси, тому актуальними питаннями є визначення методологічних підходів дослідження і оцінки рекреаційних ресурсів:

- економічної оцінки рекреаційних ресурсів, як вартісне вираження натуральних природних властивостей;
- дослідження соціального значення рекреаційних ресурсів, їх екологічного стану, а також економіко-екологічного ефекту від реалізації конкретної рекреаційно-туристичної пропозиції;
- логістичної оцінки економіко-екологічного потенціалу рекреаційно-туристичної сфери, як максимально можливого потоку рекреантів, який не зашкодить екологічному стану природних ресурсів та екології довкілля регіону на територіях їх знаходження, умовам життя місцевого населення;
- дослідження головного предмету логістики рекреації, як і логістики туризму – трафіків рекреантів (туристів), які надходять в місця знаходження рекреаційних (туристичних) ресурсів і т.д.

Трафіки рекреантів (туристів) є дуже різноманітні за складом, їхніми потребами, географічними напрямками, фінансовими можливостями тощо (трафік «traffic» – рух, потік). В місці споживання рекреаційної послуги (на об'єкті рекреації) трафіки рекреантів можна виміряти за допомогою багатьох показників. До переліку таких уніфікованих показників, окремі науковці зараховують: 1) потужність штоку (кількість рекреантів на певний момент часу); 2) інтенсивність потоку (кількість рекреантів за певний відрізок часу); 3) щільність потоку (густота рекреантів на один км² рекреаційної площі на певний момент часу); 4) ритмічність штоку (тобто його регулярний, сталий характер).

Звідси повстає проблема визначення логістичного потенціалу всіх видів рекреаційних ресурсів, тобто окреслення максимально можливого рекреаційного навантаження на конкретніші рекреаційний ресурс, що не зашкодить сталому розвитку рекреаційної системи. Кількісна характеристика логістичного потенціалу рекреаційного ресурсу повинна бути пов'язана з видами рекреаційної діяльності, що генерується рекреаційним ресурсом та середовищем даного ресурсу. Так, якщо середовищем є земля (суходіл), то її рекреаційним (туристичним) ресурсом можуть бути гори. Цей ресурс генерує такі види рекреації (туризму) як альпінізм, скелелазіння, спелеотуризм, трекінг, екологічний туризм та ін. Водне середовище з ресурсом «річка – озеро – море – канал» генерує різні види водного відпочинку (туризму): круїзм, яхтинг, підводне плавання, дайвінг, спуск на плотах (рафтинг), плавання на човнах, рибальство тощо [6, с. 12–15; 7 – 9].

Деякі науковці розрізняють три форми використання часу, відведеного на рекреацію: 1) туризм; 2) лікування/оздоровлення; 3) відпочинок. Для означення цього часу і видів діяльності, які відбуваються в його межах, було запропоновано використовувати поняття «рекреаційно-туристичний», яке включає всю (чи майже всю) сукупність явищ і процесів, пов'язаних з відновленням сил людини та задоволенням її фізіологічних і соціальних потреб. Саме туризм у сучасному світі сприймається як головна форма рекреаційної діяльності, перетворившись на потужну самостійну галузь нематеріального виробництва, яка задовольняє рекреаційні потреби. Виникає логічне запитання про співвідношення семантичного навантаження наукових категорій «рекреація» та «туризм», оскільки дуже часто ці два поняття сприймаються і подаються в літературних джерелах як синоніми. Досить

поширеною є думка, що «рекреація» – поняття значно ширше, оскільки включає практично всі види діяльності людини у її вільний від роботи час, який вона проводить поза своїм постійним помешканням, тоді як «туризм» – поняття вужче і глибше, оскільки цей процес супроводжується споживанням відповідних послуг, тобто купівлею певної продукції/товару чи послуг і використанням ресурсного потенціалу території. У Західному науковому світі дослідження рекреації тривалий час розвивалося незалежно від досліджень туризму. Традиційно туризм розглядався як комерційний економічний феномен, що базується на приватній основі [10 – 15].

На противагу такому підходу рекреація і парки вивчалися, як ресурс загальнодержавного використання і поширення, тому дослідження рекреації фокусувалося на державному рівні. Вивчалися проблеми управління незайманою природою, неринково – ве оцінювання й аналіз рекреаційного досвіду. Вивчення туризму носило більш прикладний характер, який зосереджувався на традиційному приватному секторі (наприклад, туристична індустрія). Досліджувалися моделі подорожей, туристичний попит, реклама і маркетинг. Такий поділ між цими видами діяльності зберігався до початку 1980-х років, у сучасних умовах він значно знівелювався. І все ж, існують думки, що «туризм здійснюється в межах рекреаційної основи», а прихильники іншої точки зору намагаються довести, що «рекреація – компонент туризму». Та все ж реальність така, що вивчення рекреації і туризму розширилося і переплелось в понятійному апараті й методичному інструментарії. Разом із зміною суспільства і впливом суспільно-географічних чинників демаркаційна лінія між рекреацією та туризмом стала розмитою і нечіткою. Ті ж, хто намагається знайти різницю, можуть припустити, що рекреація апелює до такої особливості людської психіки, як покладання на свої сили, тоді як туризм обслуговує явно тих, хто шукає розваг без значного дискомфорту. Але й ці аргументи стають умовними, оскільки швидкіші темпами розвивається сільський зелений (екологічний) туризм, який шпиряється на активний відпочинок, за якого комфортність є мінімальною. Насправді, очевидною є зростаюча конвергенція (злиття, уподібнення) між рекреацією і туризмом у площині теорії, діяльності та впливів. Особливо із зростанням комерціалізації рекреації й розподілом організаційної компетенції: прав, обов'язків з однієї сторони, повноважень і відповідальності – з іншої, у рекреаційній сфері, між державними і приватними структурами. Разом із цим з'являється і необхідність розглядати рекреаційні і туристичні ресурси у комплексі, як ресурси для різних видів діяльності під час дозвілля.

Сферою впливу на функціонування рекреаційно-туристичної сфери є також категорія «дозвілля», на неупереджений погляд, це – родова до рекреації і туризму категорія, яка охоплює увесь вільний від роботи час і включає, як рекреацію, так і туризм. Важко не згодитися з тим підходом до розуміння дозвілля, який набув поширення в науковому світі. Під цим поняттям розуміється час, впродовж якого індивідуум здійснює вибір і займається чимось добровільно, в огляді значень поняття «дозвілля» доцільно виокремити три основні підходи до його вжитку. Перший – часовий підхід, коли дозвілля розглядається як період часу, діяльності, стану інтелекту, в якому вибір є домінуючою рисою, у цьому сенсі дозвілля є формою вільного часу для особистості, простором для розвитку її здібностей, умінь і набуття навичок. Другий — об'єктивний підхід, при якому дозвілля розуміється як протилежне роботі заняття, тобто це будь-який неробочий або той, що лишається після роботи, час. Третій – суб'єктивний підхід, при застосуванні якого наголос робиться на якісних параметрах поняття, коли значна роль відводиться не стільки кількісним

характеристикам (наприклад, кількість вільного часу), скільки особистісному сприйняттю дозвілля і його ролі, яке формується, зокрема, під впливом віросповідання й інших соціально– значущих рис. У цьому контексті дозвілля слід розглядати, як вільне проведення вільного часу, яке може здійснюватися у будь–який час і визначатися характеристиками індивідуума та особливостями його світосприйняття. З усього вищесказаного стає зрозумілим, що неможливо дати універсальні визначення рекреації, туризму та дозвілля, бо вони міняються в залежності від контексту і завдання дослідження.

Зарубіжні й вітчизняні науковці одностайні у виокремленні відмінностей між рекреацією і дозвіллям. Вони розглядають дозвілля як часове поняття, а рекреацію – як поняття про діяльність. Але є певні розбіжності у використанні, власне поняття, «рекреація». У західній науковій літературі широко вживаним є поняття «outdoor recreation», тобто «рекреація поза домом». Це, природно, передбачає існування «indoor recreation», тобто рекреації вдома, чи в межах іншого життєвого середовища (дача, будинок, котедж тощо). Але вивченням цього виду рекреаційної діяльності займаються психологи, соціологи й інші фахівці.

Проблема понятійно–категорійного апарату дослідження і ідентифікації рекреаційно–туристичної сфери потребує наукових зусиль. Необхідно запропонувати універсальні визначення ряду понять, основоположними з яких є: «рекреація», «туризм», «дозвілля», оскільки їх сутнісне наповнення, як в науці, так і на практиці, у тому числі на законодавчому рівні, є нестійким, таким що змінюється в залежності від контексту і суті завдань конкретних завдань досліджень. Вважається, очевидно воно відповідає логіці, що поняття «дозвілля» доцільно інтерпретувати як часове поняття – проведення вільного часу (під час роботи, поза роботою), а рекреацію і туризм – як діяльне поняття, про спосіб вільної самоорганізації людиною відмінних від роботи занять з певними цілями. Підвалини сучасної рекреаційної діяльності, уявлення про її доцільність, необхідність і способи реалізації закладені в давньогрецькі і давньоримські часи; в епоху античності сформувалося уявлення про ідеальший для відпочинку ландшафт, яке з певними видозмінами дійшло до наших днів; прагнення людини отримати якісний відпочинок стало головним чинником формування потужної індустрії рекреації і туризму – як акту індивідуального споживання культурних надбань людства й естетико-енергетичного потенціалу природних атракцій [16].

У табл. 1 нами сформульовано перелік елементної структури рекреаційно–туристичної сфери, визначено змістовну сутність окремих елементів. Загальне уявлення про взаємну конвергенцію понять рекреації і туризму а також їх елементної структури може дати графічна логіко-структурна модель, яка вказує на місце рекреаційної та туристичної діяльності у циклі життєдіяльності індивідууму.

Елементна структура рекреаційно–туристичної сфери*Джерело: авторська інтерпретація.*

№ п.п.	Перелік елементної структури	Змістовна сутність елементу
1	2	3
1.	РОБОТА ПОЗА СФЕРОЮ.	Зайнятість людини у суспільно–корисній праці. Людський фактор країни.
2.	РОБОЧІ МІСЦЯ У СФЕРІ ОБСЛУГОВУВАННЯ.	Зайнятість людини у сферах рекреації та туризму. Людський фактор рекреаційно–туристичної сфери.
3.	РЕКРЕАЦІЯ.	Форма продуктивного використання вільного часу людини: відновлення чи відтворення фізичних і духовних сил, витрачених людиною в процесі життєдіяльності: задоволення широкого кола особистих і соціальних потреб та запитів.
	Освітньо–популяризаційні заходи.	Вивчення, дослідження та популяризація довкілля.
	Дозвілля і шопінг–тури.	Період часу, діяльності, стану інтелекту, в якому вибір є домінуючою рисою, у цьому сенсі це відпочинок у формі вільного часу для особистості, довільний простір для розвитку її здібностей, умінь і набуття навичок. Протилежне роботі заняття, тобто це будь–який неробочий або той, що лишається після роботи, час. Вільне проведення вільного часу, яке може здійснюватися у будь–який час і визначатися характеристиками індивідуума та особливостями його світосприйняття. Шопінг–тури – поєднання відпочинку з відвідуванням шопінгів (магазинів, маркетів) для здійснення покупок.
	Активний відпочинок у вихідні.	Це велосипедні й лижні прогулянки; катання на конях, човнах чи сноубордах; плавання, заняття серфінгом; кількасот кілометрова поїздка на автомобілі наприкінці робочого тижня з метою розваг чи відпочинку в національний чи тематичний парк, на узбережжя озера, річки чи моря тощо.
	Відновлення сил у процесі роботи.	Відпочинок або екологічна релаксація (зняття психолого–нервової напруги завдяки природним факторам) у вільний від роботи час (у перервах між роботою).

1	2	3
4.	ТУРИЗМ.	Гимчасовий виїзд особи з місця проживання в оздоровчих, пізнавальних, професійно-ділових чи інших цілях без здійснення оплачуваної діяльності в місці, куди особа від'їжджає. Турист – особа, яка здійснює подорож по Україні або до іншої країни з не забороненою законом країни перебування метою на термін від 24 годин до одного року без здійсненій будь-якої оплачуваної діяльності та із зобов'язанням залишити країну або місце перебування в зазначений термін (Закон України «Про туризм»).
	Пізнавальні подорожі.	Різноманітні види туризму; форми і методи туристичної діяльності з метою пізнання довкілля і Світу.
	Бізнесові подорожі.	Збір емпіричного матеріалу стосовно ведення бізнесу у Світі, у тому числі стосовно рекреаційно-туристичного бізнесу.
	Бізнесово-пізнавальні подорожі.	Однчасне поєднання пізнавальних та бізнесових подорожей.

Примітка: Україна не має закону ЗУ «Про рекреацію», загальні уявлення викладені у ЗУ «Про природно-заповідний фонд України».

На схемі, зображеній на рис. 1, є одинадцять блоків та цілий ряд областей перекриття, що свідчить про складність системи функціональних взаємозв'язків рекреаційно-туристичної сфери (умовна назва цієї схеми – «рекреаційно-туристична композиція»).

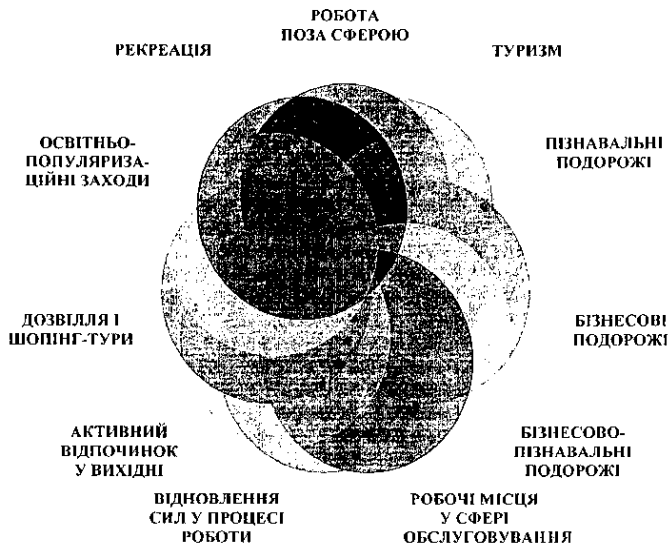

Рис. 1. Схематичне представлення одинадцяти-блочних економіко-соціальних функціональних взаємозв'язків рекреаційно-туристичної сфери («рекреаційно-туристична композиція»).

Джерело: авторська інтерпретація.

Зокрема, у працях В. Кандінського: «композиція – це внутрішньо–доцільне підкореній окремих елементів і загальної конструкції конкретній цілі». У цьому поясненні терміну композиції, дещо культурологічного спрямування, виражено чітку структуру економіко–соціальних функціональних взаємозв'язків рекреаційно–туристичної сфери і представлено достатньо простору для наукових досліджень. По–перше тут вже закладені два основних моменти композиції: вивчення її елементів і вивчення їх конструкцій, тобто характеристик їх взаємодії. Після цього ми отримуємо висновки, які допомагають нам створити «доцільне підкорення», а слово «внутрішнє» звертає нашу увагу на внутрішні характеристики і зміст елементів в їх взаємодії. «Конкретна ціль» допомагає нам зрозуміти широту можливостей композиції. Три кроки вивчення композиції: перший – вивчення елементів композиції і їх характеристик ізольовано один від одного; другий – вивчення взаємодії елементів композиції; третій – аналіз і підкорення елементів конкретній цілі. Основне, що ми маємо вивчити в композиції – це основні її елементи. їх необхідно вивчити ізольовано, потім визначити зв'язки між ними. їх взаємодію та взаємний вплив. Із висновків, які ми отримуємо на практиці і в теорії абстрактного простору ми можемо говорити про можливості компоновки цих елементів. При цьому ми можемо компонувати будь які елементи і конструкції елементів як в абстрактному, так, і в реальному середовищі.

Основні узагальнення і висновки. Нами узагальнено категорійно–понятійний апарат визначення та ідентифікації рекреаційно–туристичної сфери; актуалізовано питання визначення методологічних підходів дослідження і оцінки рекреаційних ресурсів; сформульовано перелік елементної структури рекреаційно–туристичної сфери й визначено змістовну сутність її окремих елементів; схематично представлено «рекреаційно–туристичну композицію» економіко–соціальних функціональних взаємозв'язків рекреаційно–туристичної сфери.

Подальші наукові дослідження слід скеровувати на дослідженні методологічних та прикладних завдань ефективного економіко–екологічного функціонування рекреаційно–туристичної сфери, зокрема аспектів, пов'язаних з її роллю у зростанні відкритості та прагматичності національної економіки у глобальному економічному середовищі.

Список використаних джерел

1. Христюк Ю.С. Антропогенні зміни в природі // Українська енциклопедія лісівництва / Ю.С. Христюк, С.М. Іваницький. – Львів: Місіонер, 1999. – Т. 1. – С. 30–31.
2. Шукель І.В. Рекреаційне лісокористування в комплексній зеленій зоні міста. Проблеми урбоекотології: Темат. зб. наук, праць / І.В. Шукель, Ю.С. Христюк. – К.: ВО НМК.
3. Кучерявый В.А. Пути оптимизации состава и структуры лесных фитоценозов комплексной зеленой зоны города // Современные проблемы рекреационного лесопользования: Тез. докл. Всесоюз. совещ. / В.А. Кучерявый, Ю.С. Христюк. – М., 1985. – С. 170–171.
4. Пунько Б.М. Пріоритети розвитку сільського зеленого туризму як спонукального фактора синергічного відтворення економіко–екологічного потенціалу // Актуальні проблеми, сучасний стан та перспективи розвитку індустрії туризму в Україні та Польщі: Матеріали п'ятої Міжнародної науково–практичної конференції / Б.М.Пунько, Б.Р. Пастернак, Ю.С. Христюк / За ред. Саух І.В. – Житомир: Вид–во ЖФ КІБІТ, 2011. – С. 11–22.
5. Стафійчук В.І. Рекреалогія. Навч. посібник. / В.І. Стафійчук – К.: Альтерпрес, 2006.–264с.
6. Смирнов И.Г. «Pull – подход» в логистике туризма // Дистрибуция и логистика. / И.Г. Смирнов – 2005. – №3. – С.12–15.

7. Смирнов І.Г. Особливості логістичного підходу до сталого розвитку туризму в Україні (регіональний аспект) // Науковий вісник ЧТЕІ КНТЕУ. Вiш. IV. Економічні науки. Ч.І. / І.Г. Смирнов – Чернівці, 2005. – С: 44–55.

8. Смирнов І.Г. Логістичні підстави сталого розвитку туризму в регіоні (на прикладі Бердичівщини) // Наук. зб. «Велика Волинь». / І.Г. Смирнов – Т.32. – Житомир, 2005. – С.140–146.

9. Смирнов І.Г. Логістика в туризмі: Робоча програма для студентів спеціалізації «Менеджмент митного туризму» (освітньо-кваліфікаційний рівень «Магістр»), / І.Г. Смирнов – К.: КНУКіМ, 2006. – 66 с.

10. Knudson D. M. Outdoor Recreation. – New York, London: Macmillan Publishing Company & Collier Macmillan Publishers, 1984. – 608 p.

Annotation. Generalized is a category–concept vehicle of determination and authentication recreation–tourist spheres; the question of determination of methodological approaches of research and estimation of recreation resources *aktualizovano*; the list of element structure is formulated recreation–tourist spheres and certainly rich in content essence it separate elements; it is schematically presented «recreation–tourist composition» an economy social functional intercommunications recreation–tourist spheres.

Key words: an economy–ecological functioning; recreation–tourist sphere; recreation resources; element structure; «recreation–tourist composition».

УДК359.09

Смирнов І.Г., д.геогр.н., професор Київського національного університету імені Тараса Шевченка

СОФІЯ ВІТТ-ПОТОЦЬКА: ВНЕСОК У РОЗВИТОК ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ЄВРО-2012

Представлено історичну постать Софії Вітт-Потоцької, ім'я якої пов'язує між собою три туристичних дива України – Національний дендрологічний парк «Софіївська» в Умані, Національний історико-культурний заповідник «Кам'янець» та Хотинську фортецю. Матеріал статті є цікавий для туристів – вболівальників Євро-2012 (особливо поляків та греків), для яких доцільно організувати одноденну екскурсію з Києва до Дендрологічного парку «Софіївка» в Умані.

Ключові слова: Софія Вітт-Потоцька, НІКЗ «Кам'янець», НДП «Софіївка», СПА-туризм, гендерний туризм.

Постановка наукового завдання. Туристичні дива України, що були визначені в 2007 р., мають у своєму складі три, назви яких поєднані з однією історичною постаттю – Софією Вітт-Потоцькою, яку в другій половині XVIII ст. п'ять найбільших королівських дворів Європи визнали найвродливішою жінкою епохи Просвітництва. До цих туристичних чудес України належать Хотинська фортеця, Національний історико-культурний заповідник «Кам'янець» та Національний дендрологічний парк «Софіївка» в Умані. Якщо перші два були лише місцями перебування пані Софії в певний час, то останнє диво – Дендропарк «Софіївка» завдячує прекрасній грекині всім – і назвою, і ідеєю, і втіленням, і сучасним статусом. Отже,